

עדשים

העדשים נזכרות בתנ"ך ארבע פעמים, מהן עולה כי מדובר בגידול שמזומן למאכל אדם, אם כתבשיל ואם כבסיס להכנת לחם (בראשית כה לד; שמ"ב יז כח; שם כג יא; יחזקאל ד ט). במשנה נזכרות העדשים כמה פעמים בהקשרים שונים (משנה תרומות י א; שבת ז ד; טבול יום א ב ועוד). עוד הן נזכרות בתוספתא (תרומות ז יא; עירובין ו ב; נדרים ג ו ועוד), באחד האזכורים בתוספתא (מעשרות ג טו) נאמר על העדשים המצריות שגלגליהן חדים. כמו כן הן נזכרות פעמיים בספרא (שרצים י; בחוקותי א). נזכרות פעמים רבות בתלמודים (ירושלמי ערלה ב ה"ז ועוד; בבלי ב"ב טז ע"ב ועוד). כמו כן נזכרת העדשה במקורות התנאיים ובתלמודים פעמים רבות כיחידת נפח או שטח, בעיקר בענייני טומאה ונגעים.

הזיהוי

עדשה תרבותית

■ **עדשה תרבותית** (*Lens culinaris*)
- צמח תרבות חד-שנתי ממשפחת הקטניות, שהינו גידול מסורתי בחקלאות הים-תיכונית. העדשה מגיעה לגובה של כ-40 ס"מ, כשגבעוליה הרכים משתרעים על פני הקרקע.¹ הצמח מצמיח תרמילים, המכילים בין זרע אחד לשלושה זרעים. הזרעים הם העדשים, הנחשבות כמאכל חשוב לאדם כבר מזמן קדום, בין השאר בשל תכולת החלבון הגבוהה שלהן. כך מזהים כל הפרשנים.²

עיון

כל הפרשנים מסכימים לזיהוי העדשים המשנאיות עם המין הקרוי היום עדשה תרבותית. לגבי עדשים מצריות שנזכרו

בתוספתא לא נמצא זיהוי מיוחד בדברי הפרשנים, מלבד אזכור העובדה שהן עדשים בעלות קצה מחודד.³

זיהוי העדשים מוסכם גם על החוקרים.⁴ את העדשים המצריות מזהה צ'ז'יק עם תת המין *Lens culinaris ssp. macrosperma*.⁵

הערות:

1. ראה רענן, עדשה, <https://daf-yomi.com/DYItemDetails.aspx?itemId=3422> 03.12.19.
2. רמב"ם (תרומות י א עמ' 192): אלעדס; (מעשרות ה ז עמ' 210): עדשים המצריות אלעדס שקצהו מחודד < עדס = *Lens culinaris* (עיסא, עמ' 107, ע' 1. סינונים של *Lens esculenta*); המליצה (ש.ש. ד' 254): עדשים נרסך < نرسك = *Lens culinaris* (סטיינגאס, פרסית, עמ' 1395); אלג'אמע (עמ' 96, ערך 'עדשים'): אלעדס < לעיל רמב"ם; מילון מוהד' טובי (עמ' 111): בלסן; (שם כת"י מב"צ 3372): אלבלסן והו אלעדס < بلسن = *Lens culinaris* (עיסא, עמ' 107, ע' 1. סינונים של *Lens esculenta*; ווד, תימן, עמ' 155); עדס - לעיל רמב"ם.
3. ירושלמי (מעשרות ה ה"ח ל ונ): אילו הן עדשים המצריות כל שגלגליהן חדים [כת"י וט: כל שגלגליהן הדין (!)]; ריבמ"ץ (תרומות י א עמ' רסד): לא מפרש; (מעשרות ה ח עמ' שיא): אלו הן עדשין המצריות שגלגליהן הדין [צ"ל: חדין]; רע"ב (מעשרות ה ח): ועדשים מצריות ראשן אחד חד (לא מפרש עדשים סתם).
4. לעף, פלורה, עמ' 72; צ'ז'יק, אוצר, עמ' 859; פליקס, צומח, עמ' 108.
5. צ'ז'יק, אוצר, שם.